

Møn Tang er Ålegræs

Artikel af Lise Bækhoj

Foto: Kurt fortæller i Tangmuseet.

På en solbeskinnet dag får vores gruppe introduktion til endnu et virkelig gammelt, biobaseret byggemateriale: Tang, som nu hales op af glemslen. Som det tit er med gamle materialer og metoder får tang det lidt misvisende prædikat "nyt materiale". På vores omviser Kurt fra Møn Tang forstår vi, at betegnelsen "genopdaget" er mere på sin plads. For foruden tangtage, kendt fra danske øer, har tang været anvendt til mange andre ting. Her skal vi så lige omkring en sproglig detalje. For selvom vi alle kan tale om tangtage og tangprodukter, er der i virkeligheden tale om en græsart, der vokser i havet: Ålegræs. Det vender jeg tilbage til. For først et historisk tilbageblik.

Hos Møn Tang har man uden for produktionshallen etableret en lille fin udstilling om før og nu.

Frem til 1960'erne var ålegræs et materiale, der beskæftigede mange mennesker. F.eks. var 38 mand i 1958 beskæftiget i Kalvehave med produktion af madrasser, polstret med ålegræs. Da min mor hørte om vores besøg og oplevelser hos Møn Tang, kunne hun berette, at hun havde en ålegræsmadrass, mens hun var indlogeret som lærerstuderende ved en vestjysk folkeskole. "Og den sov man da egentlig meget godt på der i 60'erne".

Møn Tang henter deres ålegræs på strandengen ved Farø-dæmningen. Her sørger en traktor med grab for at ålegræsset bliver "grabbet op" og læsset på en vogn. Herefter køres det til Hårbølle, hvor det bredes tyndt ud på et stort markstykke. Og så skal der regnvejr til for at skylle overfladesaltet af og derefter sol og vind til at tørre det. Når fugtigheden er 20 - 25 % er det klar til at blive presset i rundballer, som bliver kørt på lager under tag.

Et vognlæs med 20m³ ålegræs, hentet på strandengen, bliver i sidste ende til 800kg tørt ålegræs i rundballer.

Foto: Rundballer.

Langt de fleste rundballer bliver solgt som de er og brugt til tangtage og tag-mønstre. Hvis en del af rundballen desuden skal bruges til isolering, akustikplader eller "pakketang" (der erstatter Flamingo ved forsendelser), ja, så kan det kræve en yderligere rensning, som modtageren selv sørger for.

Foto: Tromle til sortering af ålegræs.

Foto: Tromlesorteret ålegræs.

Sortering og rensning kan dog også finde sted allerede hos Møn Tang, og her har Kurt lavet en speciel konstruktion. En tærskerdel fra en gammel mejetærsker fører rundballen ind i en tromle, hvor sandet sorteres fra og ålegræsset sorteres i korte og længere fibre.

Restproduktet er lidt urent "smulder", der bruges til jorddække. I alt bliver der således tre forskellige sorteringer i tromlen:

1. klasses til polstring og puder (lange fibre).
 2. klasses til pakketang (korte fibre) og
 3. klasses til jorddække, der er fugtbevarende i køkkenhaven og samtidig tilfører jorden værdifulde mineraler og salte med næringsværdi.
- Det så vi i praksis, da vi besøgte "Skolen for Livet" ved Stege. (s. 14)

Den omtalte tromle befinder sig i den kæmpestore tidligere maskinhal, som rummer en del Ole-Opfindelser. Heriblandt den nyeste endnu ikke færdige lufttvangstørrer, hvor den første klasses ålegræs skal 100% tørres for anvendelse i produkter som yogapuder, madrasser og polstring.

Ålegræs til polstring og puder presses i miniballer af 8 kg og sendes per fragt. De små baller er presset i en anordning drevet af motoren fra en tidligere elevationsseng og bundet med høstbindegarn. Endnu en finurlig opfindelse gjort på stedet!

Foto herover: Presser til miniballer

Foto herunder: Rundballer med ålegræs i den tidligere maskinhal.

Diagrammerne viser, hvordan man kan udnytte ålegræs og ler til varmeregulering i samspil med jordens varme/kulde.

Foto: Minihus som testmodel.
Test udført sammen med DTU.

Kurt, der er en af drivkræfterne bag Møn Tang fortæller: "Vi tænker ikke det usandsynlige." Han bruger sin opfindererfaring til at tage livet med store og små udfordringer. Feks. har han et bud på, hvordan minihuse kan blive fri for overophedning om sommeren og holde nedkøling fra døren om vinteren. Heri indgår ålegræs naturligvis som en del af løsningen.

Kurt kalder ideen "Aktiv passivvarme til minihuse". I forslaget til tagopbygning danner ålegræs det yderste offerlag. En tagopbygning, som - for sin mest opfindsomme del - består af et termisk lag af ler, hvor køleslanger er indlagt i leret og via en varmeveksler tilfører 8 graders varme fra jorden om vinteren og ligeledes nedkøler med 8 grader om sommeren.

På den måde skal huset ikke bruge så meget energi på opvarmning om vinteren, da indetemperaturen aldrig møder et ekstremt nedkølet ydre. Og om sommeren har huset skjult sig for solvarmen under det nedkølede ler. Leret kan ligge på et vandtæt underlag ovenpå en pladeopbygning (plade, lægte og isolering). Varmeveksleren ligger sammen med jordvarmeslanger i frostfri dybde ligesom ved jordvarmeanlæg.

Foto th: Tag under opbygning på fuldskala test model, hvor ålegræs er toplan. Herunder slanger til køl og varme (dog her uden det tiltænkte lerlag, som er vist på diagrammet øverst på denne side).

Hos Møn Tang arbejder man for at finde interesserede entreprenører, der vil føre produktionen videre. Markedet er der. Mange udvikler nye produkter og en tysk madrassproducent vil gerne aftage 50 tons årligt, bare til polstring af madrasser, og derudover alt, hvad der kan bruges til isolering. Men det er mere end Møn Tang kan levere med det nuværende setup.

For tiden er to entreprenører fra Limfjorden i gang med at undersøge om det skal være deres nye forretningsområde. Og to yngre mennesker, Stine og Jacob fra Guldborg, er i gang. De høster med håndkraft på en stenstrand, hvilket betyder at de får et renere produkt op uden så meget spild til følge.

Og så tilbage til ålegræs. For mig var det noget af en overraskelse at havgræsset er et hurtigtvoksende græs, der har en livscyklus på kun 6-8 uger. Herefter løsner det sig fra bunden og skyller i land med næste blæst og planten gror videre på havbunden. Det vil sige, at der løbende kan høstes i løbet af sommeren.

Foto: Ålegræs anvendt i facaden på et parkeringshus på Vestamager.

Foto: Ålegræs anvendt til forsendelser.

Planter ilter vandet og Kurt er overbevist om, at det er solens påvirkning, der får græsset til at modnes tidligt i solrige varme år. Når ålegræsset tidligt er væk, som i denne sommer, øges algevæksten og der kommer fedtemøg. I solfattigere år forlænges perioden, hvor ålegræsset laver fotosyntese. Væksten brænder således ikke ud og der er ikke det samme iltsvind.

Ifølge bogen "Folk og flora" af V. J. Brøndegård blev der i 1914 opsamlet 8 millioner tons ålegræs ved de danske kyster. Kurt vil helst ikke gætte på, hvor meget der kan samles nu, men der kunne samles meget mere end der bliver nu, hvis flere ville gå i gang. Efterspørgslen er der.

Jeg glæder mig til at bygge med ålegræs - eller tang om I vil !

KOM IGANG MED TANG

Der er masser af ålegræs langs de danske kyster. Markedet for salg af ålegræs er der. Der mangler blot folk, der vil gå i gang!

Kurt fra Møn Tang er meget gerne behjælpelig med informationer.

**www.moentang.dk
Kurt Schierup,
Tlf. 2326 1402
Mail:
kbschierup@gmail.com**

LØB medlemsblad
Februar 2025

side 13